

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De miseratione, per sermocinationem. Capvt XLV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

suauitatis: sed tamen nescio quo modo, per imaginis representationem melius animantur.

Miserabile est enim, intueri Regiam illam virginem, vasculum, quo fratris cineres contineri existimabat, toties exosculantem, suisque perfundentem lachrymis: quæ actro, licet muta esset, haberet tamen suos ad motum aculeos.

Accedit & mixtura motuum, quæ affectus longè iucundiores facit. Nam & vasculum ab Oreste incognito Electræ est oblatum, & præsens ipse ligetur, tanquam mortuus: unde profecto irrepit auditorum animis miserratio, quæ iam affulgente lætitiâ suauissimè titillatur.

De miseratione, per sermocinationem.

CAPVT XLV.

Magnam quoque vim ad permouendos affectus obtinent sermocinationes; in quibus eorum, qui duras patiuntur calamitates, verba, & orationes aptissimè conformantur, quales sunt præcipuè moribundorum, orborum, exulium, &c. eiusdem generis: quod Cicero præclarus artifex non omisit in Milone.

Me quidem, Iudices, exanimant, & interimunt hæc voces Milonis, quas audio assidue, & quibus intersum quotidie. Valeant (inquit) valeant ciues mei, sint incolumes, sint florentes, sint beati: stet hæc vrbs præclara, mihiq; patria carissima, quoquo modo merita de me erit. Tranquilla repub. ciues mei (quoniam cum illis non licet, sine me ipsi) sed tamen per me perfruantur. Ego cedam, atque abibo, si mihi repub. bona frui non licuerit, at carebo mala: & quamprimùm tetigero bene moratam, & liberam ciuitatem, in ea conquescam. O frustra! inquit) suscepti mei labores: o spes fallaces! o cogitationes inanes meæ! &c.

Hæc oratio calamitosi hominis tam grauitè expressa, vehementer animos, mentesque percellit.

In eo genere sunt vltima, vt dixi, virorum moribundorum ad coniuges, aut patrum ad filios colloquia, quæ vbi aptè finguntur, & pronuntiantur, vel è durissimis pecto-

ribus miserationem excutiunt. Finge Sedeciam apud Nabuchodonosorem damnatam, sic filios postremum alloqui.

Quid me aspicitis, dulces animæ? patrem non hodie primum amittitis: tunc desijt in humanis esse vester parens, cum miser, & captiuus esse cepit. Viuite felices amores mei, si quæ felicitas in seruitute esse potest. Vos fortasse melior fortuna, cum Deo visum fuerit, reuifet. Ego, qui vos simul genui, & perdididi, solus proficiscar ad mortem, meoque sanguine, quicquid est sceleris, expiabo.

Valete solatia mea, & cum vobis creptus fuero, Deum patrem cogitare, qui vos in tutelam suam accipiet, & nunquam desertos esse patietur. State constanter patrijs legibus, & ceremonijs, nec vlla vos temporum iniuria ab auitæ religionis sanctitate diuellat. Matrem Regiam in hac viduitate, & exilio miserrimam cõsolamini, fraternam inter vos concordiam sanctissimè fouete. Ego, si quid sepulti mortuorum cineres sapiunt, vestri non obliuiscar; Adero sæpe dormientibus, vigilantibus adero, & vestræ seruitutis angores, qua potero voce, mitigabo. Valete, iterum mea delicia; valete liberi, quondam beati, nunc infelices; quondam florentes, nunc calamitosi; quondam Regis filij, nunc exulis, & fugitiui; Hic vester Dominus est, huic supplicate, amplectimini genua, quis pudor est? Vos miseros quidem effecit fortuna: ignobiles non ideo faciet? Quid sceptrâ vos adhuc, & Reges cogitatis? Date fati manus, & si vos vestra etas dolere nondum docuit; Matris fletus imitami. Heu nimis mature discitis esse miseri!

Oratio composita est ad ferreum Regis pectus commouendum, itaque miserationes habet fati flebiles, grauitate tamen conditas: Neque enim Sedecias pro sua vita supplicat, verum se, de coniugis, & liberorum salute vehementer sollicitum, vt debebat, ostendit: Hæc enim cura, in paterna viscera vehementissimè penetrat, & nullus adeo ferus est, qui huiusmodi sensibus mollissimè non titilletur. Vidi, vidi nobilissimum, & facundissimum adolescentem, cum hæc magno, vt erat imprimis ad dicendum compositus actionis decoro recitaret, multorum lachrymas expressisse.

Iam Patrem orbum, quod miserabilius est audiamus. Iacobus est ille Patriarcha, magnis, & arduis laboribus à puero exercitus, &

Hhh 3 quem

Patris moribundi ad filios grauis oratio.

Sedecia cuncta.

Hominis calamitosi oratio.

Quem ideo generosior decet constantia, quam Sedeciam Regem mollissimis studijs inu-
eritum: ad hoc tamen fulmen, ex morte Io-

sephi filij (vt ipse arbirabatur) contortum,
ita loquitur apud Philonem, orationem milic-
rationibus, & grauitate condicens.

ORATIO IACOBI PATRIARCHAE, IN FICTA
morte Iosephi.

Philo, lib. de Ios. ph.

Οχι ὁ θάνατος μελοποιεῖ τέκνον, ἀλλ' ὁ τῆς τῆς τῆς εἰ ἐπὶ γῆς ἐγέρης τῆς σῆς παρηγορήσει. ἐδράσασα, ἐνο-
σιλεύσα πρότερον ἀποθνήσκοντα, τελευτά-
ων ἐκασμάτων ἐκοιμήθησα, τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς σινέκλεισα, ἐπαδάκρυστα κειμένη τῶ
νεκρῶ, πολυτελῶς ἐκδέουσα τῆν νομιζομέ-
νων οὐδὲν παρήλιπον. ἀλλὰ εἰ, καὶ ἐπὶ τῆ ἐξ-
νης, ἔσπον ἄμ, τὸ οἰκεῖον ὄφλημα τῆ φύσεως
ἀπολαβέσης ὡ αὐτῶ, μὴ κατήφει. πρὸς
ζῶντας αἱ παρῖδες ἀποθανόντων ἢ πᾶσα
γῆ τῆς τῆς. ἠκύμοροι δὲ εἰσι πάντες ἄνθρω-
ποι, καὶ γὰρ ὁ μακροβιώτατος, ὀλιγοχρο-
νιώτατος ἀντιεταζόμενος ἄνω. εἰ δὲ ὁ
καὶ βιάμενος, καὶ ἐπιβλήεις ἐκεῖ θνήσκου, ἢ μ
ἂν μοι κριότερον κακόν ἢ π' ἀνθρώπων ἀνα-
ρεθέντων. οἱ κτείναντες, νεκρὸν ἀνὴλέπταν ὡς
ἔπαμῆσα δαυ κόνιμ, καὶ τὸ σῶμα ἐγκρύ-
ψαι, εἰ δὲ καὶ πάντων ἐγένεοντο ὡμότατοι π
πτόμ, εἶχον ἢ ῥίφαντες ἀταφον ἀπαλλάτ-
τεν δαυ. τῆ δὲ ὅτι ὁ δὲ παριόντων ἴσως τῆς ὀπι-
σῆς, καὶ θεασάμενος. οἶκτον τῆς κοινῆς λα-
θῶν φύσεως, ἐπιμελείας, καὶ ταφῆς ἴ. ἴσως.
πυλὶ δὲ ὡς λόγῶ, ἀτιδάσοις, καὶ σαρκωδ-
ροῖς θρησίν ὀνομα, καὶ δοίη γέγονας γευσα-
μένοις, καὶ ἱσταδῆσι τῆ ἐμῆ σπλάγχνωμ.
ἔθλητῆς εἰμι τῶν ἀβελήτων, ἐκ γέγονασ-
μαι πολλῶς κακοπαθείας, ἀλάμινῶ, ἐξ-
πιτεύωμ, θητεύωμ, ἀναγκασόμενος ὑπ' ὧν
ἔχρην καὶ πολλὰ μὲν εἶδον πολλὰ δὲ ἤκα-
σα, μυρία δὲ αὐτὸς ἔπαθον τῆ ἀνηκίωμ, ἐφ'
οἷς παύει μετεπαθεῖμ, ὅσα ἐγνάμ-
φ' ἴμ. ἀλλ' οὐ ἐν τῆ συμπελεκτότῶ ἀφορη-
τότερον, ὅσα τῆν ῥέμιν τῆς ψυχῆς ἀνατέ-

NOn tam ego tuam mortē, fili mi, doleo,
quān sepulchri iacturam: nam si tibi se-
pulchrum cōtigisset in terra propria, nec
mibi deesset solatium. Affedisset agrotanti
ante mortem, impendisset morienti extrema
oscula, clausissem oculos, mortuum perfudis-
sem lachrymis, exulisset magnifice, nihil om-
mississem ē iustis funeribus, atque etiam si
peregrē defunctus es, dixissem mecū, per-
solutum est naturae debitum, noli tristari, vi-
ui habent suas patrias, at mortuorum omnis
terra sepulchrum est: Breuis aui sunt omnes
homines, nam qui maximē lon- xus fuit,
quantillum temporis vixit, si ad aeternitatem
id conferas: vel si omninō moriturus eras per
vim, & insidias, leuius fuisset exringui mani-
bus hominum, qui mortui saltem miserati,
obruissent terra, & cad. uer sepelissent, aui vt
crudelissimi fuerint, quid amplius potuisset,
quān insepultum projicere, quem mox via-
tor aliquis praetereitns memor naturae cōmun-
is humasset, misericordia commōtus Nunc,
vt ferrur, immites, & carniuoras bestias pau-
isti, & saturasti me. s visceribus. Hactenus
multos labores inopinatos exantlaui: in his
miserijs abundē sum exercitus, errando, pere-
grinando, mercede seruando, dura ferendo
imperia, vsque ad vitā periculum exagitatus,
a quibus minimē oportuit: multa vidi, multa
audiui, multa passus sū grauiā, quibus ad pa-
tietiam eruditus perdurauī, sed nihil praesen-
ti casu intolerabilius, qui totum animi mei
robur subuertit, atq; deiecit. Quis enim luc-
potest esse maior, aut miserabilior: vestis pue-
ri ad patrem perlata est: ex ipso nō membra,
non frustum, non vel minimae reliquiae, totū
deuorantur bestiae: nihil superest, quod se-
pulchro inferatur. Ac ne vellem quidem re-
cepi, nisi, vt ad eius aspectum recrudescat do-
loris memoria, ne vniquam tanta calamitatis
obliuio possit interere.

Ἰακ.

Ἰσοῦ καὶ καθήκει. τί γὰρ μείζον ἢ οἰκτοεργεῖν πένθῳ. ἢ μὲν ἐὼς τῆ παύσεως διακεκόμισται
μοι τὸ παρ. τῷ γὰρ οὐ μέγ. οὐ μέγ. οὐ βραχὺ λείψανον. ἀλλ' ὁ μὲν ὅ. δὲ ὄλων δε-
δαυάνηται, μηδὲ ταφῆς διωχθεὶς μεταλαχέει. ἢ δὲ οὐδ' ἂν ἐκτακροδῆται μοι δοκεῖ τὸ πα-
ραπαρ, εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκης ὑπαγόμνησιν, καὶ ὑπέμεινε καίνισιν, εἰς ἀλήθειαν, καὶ σωχέως
ἐμοὶ συμφορὰς.

DE SERIIS MOTIBVS
miserationis.

Et de prudenti eorum tractatione.

CAPVT XLVI.

PLacuit hanc exemplorum copiam ex cla-
rissimis quibusque scriptoribus explicare,
quod nihil imitatione sit in hoc genere di-
cendi præstabilius. Cæterum mens totius e-
loquentiæ prudentia consulenda est, quæ
quid, quove ordine, & loco dicendū suggerat.

Alij sunt in theatris, & pulpitis, apud Phi-
lologos: alij in oratione ciuili, apud Iudices,
vel etiam sacros oratores affectus. Quippe
in theatri illo genere liberius quasi dictio-
nis habent laxantur. Ciuile autem pro dig-
nitate personarum parcius est, grauius, & ve-
recundius.

Quamobrem & nimia nonnunquam affe-
ctuum tenacitate luxuriat M. Tullius, quos
& si ab eo prudenter adhibitos fuisse tanti vi-
ri auctoritas credi postulat, haud tamen in
omni orationis genere, & loco imitandos
suaderem.

Vide querimoniam Pauli Aemilij, qui in-
tra triumphum sui celebritatem duos totius fa-
milie columnas filios amiserat, quam sobria
est, & excessa.

Defunctam esse fortunam publicam mea-
tam insigni calamitate spero, quod triumphus
meus, velut ad ludibrium casuum humano-
rum, duobus funeribus liberorum meorum
est interpositus. Et quum ego, & Perseus nunc
nobis maxime sortis mortalium exempla
spectemur, ille qui ante se captiuos, captiuus
ipse duci liberos vidit, in eodum tamen ha-
bens ego qui de illo triumphauit, ab alterius
funere filij ad cursum ex C. pitio prope iam
expirantem veni, neque extanta super liberū
superest, qui Lucij Aemilij Pauli nomē fecat.

Grauis est istud doloris exemplū: nec mi-
nus generosa extat apud Cornelium Tacitū
Senecæ morituri suprema oratio: cū enim y-

tima viro admirabili necessitas esset denun-
tiata, & omnes, qui aderant suauiter colla-
chrymarentur, ille amicorum lachrymas co-
ercens:

Vbi præcepta, inquit, sapientiæ? vbi tot
per annos meditata ratio aduersum immi-
nentiam? cui enim ignaram fuisse seuitiam Ne-
ronis: neque aliud superesse post matrem, fra-
tremque interfectos, quam vt educatoris,
præceptoris que necem adijceret.

Quid Socrates apud Platonem? qua con-
stâtia moriturum longè melius, & ad affe-
ctus potentius est, consummata sapientiæ
viros ita loqui, quàm flebiles aliquas nœnias
occinere: Quippe virtus ipsa, & magnificen-
tia, in qua grauitas, & auctoritas est, plus pro-
ficit ad misericordiam commouendam, quàm
humilitas, & obsecratio.

Hoc igitur imprimis considerandum erit
Oratori, apud quos dicat, & quam personam
agat. Dicendum in curia, in foro, apud pru-
dentes, & limatos homines: in oratione etiam
funebri apud populum, loco sacro: facessant
illæ nœniæ muliebres, & quicquid est ambi-
tiosarum lachrymarum. Tota si opus est, gra-
ui dolore conditatur oratio. Si Domini vene-
randi cruciatus, aut martyrum tormenta nar-
rentur, moribus quidem opus est, & vijs ve-
hementioribus: sed tamen retinere oportet
maiestatem, nec vnquam in illos muliebres
inclinatos, vltantes affectus demigrare.

Secundò prospiciendum est, quò tandem
euasurus sit hic morus, nam si inanis tantum
spectatur profusio lachrymarum, quid hoc
sterilius: Omnia, quæ ex certa ratione geruntur,
ad bonum aliquod solidum collineare oportet.
Si milerationes tractat patronus, ad vti-
litatem causæ faciant, si sacer orator in ijs
1c:

Cicero not
in omibz
aff. tribus
muandus.

Liu. li. c.
Grauis mi
seratio.

Tacit. li. i.
Seneca mo
rituri supre
ma oratio.

Plato in
Phadon.

Timis motu
quis esse de-
beat.